

1. LEKCE

BIBLE – SLOVO BOŽÍ

„Hle, přicházejí dny, je výrok Panovníka Hospodina, kdy pošlu na zemi hlad, ne po chlebu ani žízeň po vodě, nýbrž po slyšení slov Hospodinových.“ (Am 8,11)

Hlad po Božím slově skutečně existuje – tento fakt nelze popřít! Samotná církev si uvědomuje nutnost uspokojit tuto potřebu, a proto všechny vybízí k *trvalému kontaktu s Písmem vytrvalou duchovní četbou a důkladným studiem...* Boží slovo však má být *přístupné všem ve všech dobách. Vždyť neznat Písmo znamená neznat Krista* (srov. Dei Verbum – DV 25; DV 22).

Bible je živá, věčná a to, co je v ní psáno, se uskutečňuje. Je to Bůh, kdo se zjevuje člověku a přátelsky s ním rozmlouvá. Je to Duch svatý, jehož hlas zde zaznívá. Jak říká Ježíš: „Slova, která jsem k vám mluvil, jsou Duch a jsou život.“ (J 6,63) Ježíš sám je tím Slovem, jež se stalo tělem a přebývalo mezi námi (srov. J 1,1-18).

Co je to Bible?

Na první pohled Bible vypadá jako jedna kniha, avšak otevřeme-li ji, zjistíme, že se jedná o soubor knih, které se navzájem liší stylem, obsahem i rozsahem. Samotné slovo „Bible“ pochází z řečtiny a znamená „knihy“. Všechny biblické svazky spojuje jedna skutečnost: jsou inspirovány Bohem, je to Boží slovo.

Zpočátku tedy můžeme Bibli definovat takto:

Bible je sbírka knih napsaných z vnuknutí Ducha svatého, skrze něž k nám promlouvá Bůh. Bible je slovo Boží.

Co nám Bůh v Bibli říká?

Bible je náboženská kniha, není to sbírka pohádek ani teorie přírodních věd. Bůh nám skrze ni nepředkládá vědecké teorie, nestanovuje morální předpisy, nepoučuje o historických událostech, aby uspokojil naši zvědavost.

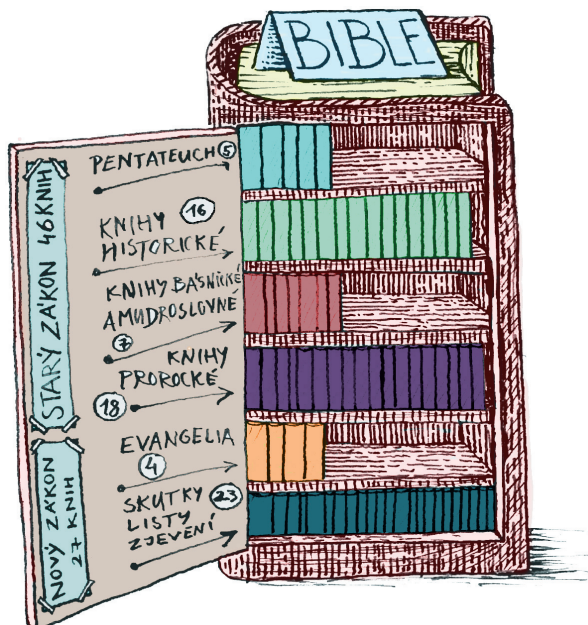
Bible odkrývá vzájemný vztah Boha s lidmi.

Bible zjevuje Boží plán naší spásy skrze Ježíše.

Jádrem Bible je Ježíš, on je tím pojítkem, které spojuje Boha a člověka.

Kolik knih má Bible a jaké?

Bibli bychom mohli nazvat malou knihovnou, je to **sbírka 73 posvátných knih** inspirovaných Bohem, které byly napsány v různých dobách a jazycích, na mnoha místech a ve velmi odlišných situacích.

EVANGELIZAČNÍ CENTRUM
Rekako
PRO SLUŽBU NOVÉ EVANGELIZACE

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail: bks@koinonia.cz
Web site: www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

STARÝ ZÁKON	Pentateuch	Genesis Exodus Leviticus Numeri Deuteronomium
	Historické knihy	Jozue Soudců Rút První Samuelova Druhá Samuelova První královská Druhá královská První paralipomenon (První letopisů) Druhá paralipomenon (Druhá letopisů) Ezdráš Nehemjáš Tóbijáš (Tóbit) Júdit Ester První makabejská Druhá makabejská
	Básnické a Mudroslovné knihy	Jób Žalmy Příslolí Kazatel Píseň písní Kniha moudrosti Sírachovec
	Prorocké knihy	Izajáš Jeremjáš Pláč Báruk (a List Jeremjášův) Ezechiel Daniel
	Malí proroci	Ozeáš Jóel Ámos Abdijáš Jonáš Micheáš Nahum Abakuk Sofonjáš Ageus Zacharjáš Malachiáš
NOVÝ ZÁKON	Evangelia	Matouš Marek Lukáš Jan
		Skutky apoštolů
	Pavlovy listy	Římanům První list Korintským Druhý list Korintským Galatským Efezským Filipským Koloským První list Tesalonickým Druhý list Tesalonickým První list Timoteovi Druhý list Timoteovi Titovi Filemonovi Židům
	Katolické listy	List Jakubův První list Petrův Druhý list Petrův První list Janův Druhý list Janův Třetí list Janův List Judův
		Zjevení Janovo (Apokalypsa)

Kerkako
EVANGELIZAČNÍ CENTRUM
PRO SLUŽBU NOVÉ EVANGELIZACE

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail: bks@koinonia.cz
Web site: www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

Bible je rozdělená na **dvě hlavní části: Starý zákon a Nový zákon**. Slovo „zákon“ je vžitě české označení pro hebrejské *berit* a řecké *diathéké*, což spíše znamená „smlouva, úmluva“ uzavřená mezi Bohem a člověkem.

Starý zákon

Starý zákon je soubor 46 knih napsaných před Ježíšovým narozením. Tyto knihy jsou společné židům i křesťanům, výjimku však tvoří knihy deuterokanonické (viz níže).

Původním jazykem takřka všech knih Starého zákona byla hebrejšтина, několik jich s velkou pravděpodobností bylo redigováno v řečtině.

Knihy Starého zákona rozdělujeme do čtyř částí:

- Pentateuch (5 knih Mojžíšova zákona)
- historické knihy (16 knih)
- básnické a mudroslovné knihy (7 knih)
- proroci – prorocké knihy (18 knih).

Pentateuch vypráví o zrodu smlouvy mezi Bohem a jeho lidem – Izraelem. Historické, básnické a mudroslovné spisy jsou sbírkou jednotlivých zamyšlení, dějepisných úvah izraelského lidu a modliteb. V prorockých knihách nacházíme různá prorocká nabádání.

Starý zákon ukazuje, jak si Bůh volí izraelský lid, zachraňuje jej a i přes různé těžkosti jej vede k narození Spasitele. Tímto zvláštním vyvolením konkrétního lidu připravuje Bůh příchod Mesiáše všech národů.

Deuterokanonické knihy

Sedm knih Starého zákona se nazývá deuterokanonické knihy. Byly napsány hebrejsky, aramejsky nebo řecky, poté, co se jejich originály ztratily. Tyto knihy četli Židé žijící rozptýleně mimo zemi Izrael, především pak v Egyptě. Jedná se o knihy Júdit, Tóbijáš, První a Druhá Makkabějská, Kniha moudrosti, Sírachovec, Bárúk a některé kapitoly z knih Daniel a Ester. Tyto knihy byly součástí řecké verze Bible neboli *Septuaginty* (zkratka *LXX*).

V prvních dvou stoletích docházelo k četným polemikám mezi židy a křesťany, proto židé uznali za knihy napsané z vnuknutí Ducha pouze ty, které byly napsané hebrejsky a používané židy v Izraeli. Tím se jasně rozlišilo, které z posvátných knih používali židé, a které křesťané.

V 16. století se mezi křesťany objevilo další nedorozumění ekleziologické povahy, jež v církvi způsobilo rozdělení na různá vyznání. Pokus o reformu se týkal i deuterokanonických knih, protože je všechna vyznání neuznala za kanonické knihy, tzn. za knihy sepsané z vnuknutí (*inspirované Bohem*).

Tridentský koncil v roce 1546 ustanovil v katolické církvi definitivní formu kánonu biblických knih, který zahrnuje též deuterokanonické knihy. V překladech protestantských církví se však nenacházejí. V ekumenickém překladu Bible jsou tyto knihy zařazené mezi Starým a Novým zákonem.

Nový zákon

Nový zákon je sbírka **27 knih napsaných po Ježíšově narození**. Shromažďuje spisy vlastní křesťanům a pojí se s Novou smlouvou v Ježíši Kristu.

Nový zákon informuje o životě a poselství Ježíše, Božího Syna, Spasitele, Pána a Mesiáše, a také o víře prvních komunit křesťanů.

V naší Biblické korespondenční škole budeme používat tzv. Český ekumenický překlad – ČEP (*Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*, 8. vydání, 1. opravené vydání, Praha 2001); tento překlad se řídí uspořádáním knih včetně příslušných zkratk tak, jak je uvedeno v tabulce na následující straně. Pro úplnost ale uvádíme i zkratky biblických knih, které užívá katolická liturgie podle překladu dr. V. Bognera (viz *Nový zákon*, Praha 1989, s. 6-8).

		Názvy biblických knih	zkratky ČEP	zkratky liturgické
STARÝ ZÁKON	I. knihy kanonické	Genesis (První Mojžíšova)	Gn	Gn
		Exodus (Druhá Mojžíšova)	Ex	Ex
		Leviticus (Třetí Mojžíšova)	Lv	Lv
		Numeri (Čtvrtá Mojžíšova)	Nu	Nm
		Deuteronomium (Pátá Mojžíšova)	Dt	Dt
		Jozue	Joz	Joz
		Soudců	Sd	Sd
		Rút	Rt	Rt
		První Samuelova	1 S	1 Sam
		Druhá Samuelova	2 S	2 Sam
		První královská	1 Kr	1 Král
		Druhá královská	2 Kr	2 Král
		První paralipomenon (První Kronik)	1 Pa	1 Kron
		Druhá paralipomenon (Druhá Kronik)	2 Pa	2 Kron
		Ezdráš	Ezd	Ezd
		Nehemjáš	Neh	Neh
		Ester	Est	Est
		Jób	Jb	Job
		Žalmy	Ž	Žl
		Příslolí	Př	Př
		Kazatel	Kaz	Kaz
		Píseň písni	Pís	Pís
		Izajáš	Iz	Iz
		Jeremjáš	Jr	Jer
		Pláč (Žalozpěvy)	Pl	Pláč
		Ezechiel	Ez	Ez
		Daniel	Da	Dan
		Ozeáš	Oz	Oz
		Jóel	Jl	Jl
		Ámos	Am	Am
		Abdijáš	Abd	Abd
		Jonáš	Jon	Jon
		Micheáš	Mi	Mich
		Nahum	Na	Nah
		Abakuk	Abk	Hab
		Sofonjáš	Sf	Sof
		Ageus	Ag	Ag
		Zacharjáš	Za	Zach
		Malachiáš	Mal	Mal
	II. knihy deuterokanonické	Tóbijáš (Tóbit)	Tób	Tob
		Júdit	Júd	Jdt
		Přídavky k Ester	Est	Est
		Kniha moudrosti	Mdr	Mdr
		Sírachovec	Sír	Sir
		Báruk (a List Jeremjášův)	Bár	Bar
		Přídavky k Danielovi Tři muži v rozpálené peci Zuzana Bél a drak	Da	Dan
		První makabejská	1 Mak	1 Mak
		Druhá makabejská	2 Mak	2 Mak

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

NOVÝ ZÁKON	Evangelium podle Matouše	Mt	Mt
	Evangelium podle Marka	Mk	Mk
	Evangelium podle Lukáše	L	Lk
	Evangelium podle Jana	J	Jan
	Skutky apoštolské	Sk	Sk
	List Římanům	Ř	Řím
	První list Korintským	1 K	1 Kor
	Druhý list Korintským	2 K	2 Kor
	List Galatským	Ga	Gal
	List Efezským	Ef	Ef
	List Filipským	F(p)	Flp
	List Koloským	Ko	Kol
	První list Tesalonickým (1. Soluňanům)	1 Te	1 Sol
	Druhý list Tesalonickým (2. Soluňanům)	2 Te	2 Sol
	První list Timoteovi	1 Tm	1 Tim
	Druhý list Timoteovi	2 Tm	2 Tim
	List Titovi	Tt	Tit
	List Filemonovi	Fm	Flm
	List Židům	Žd	Žid
	List Jakubův	Jk	Jak
	První list Petrův	1 P(t)	1 Petr
	Druhý list Petrův	2 P(t)	2 Petr
	První list Janův	1 J	1 Jan
	Druhý list Janův	2 J	2 Jan
	Třetí list Janův	3 J	3 Jan
	List Judův	Ju	Jud
	Zjevení Janovo	Zj	Zj

Kdy byla Bible napsána?

Způsob, jakým se utvářela a vznikala většina židovských a křesťanských knih, je zahalen tajemstvím. Příčina tkví v tom, že se jedná o literaturu spíše tradičního charakteru, která se před svým zařazením do souboru spisů formovala v následujících krocích: od malých literárních jednotek přes první sbírky až k utváření větších sbírek a konečné uspořádání. Ve skladbě téměř všech knih je tedy třeba rozlišit tři období: za prvé moment, v němž začal literární materiál obíhat mezi lidmi, za druhé moment utvoření písemné či ústní sbírky dostatečného významu, za třetí moment závěrečné redakce.

Předpokládáme, že tento složitý itinerář byl ukončen pro každou knihu, když byla zaznamenána písemně. Způsob utváření biblických knih znesnadňuje přesné stanovení doby, v níž byla každá z nich publikována, a také to není zcela nezbytné. Užitečnější je identifikovat okamžik, ve kterém začal obsažený materiál „obíhat“ (mnohdy se však jedná o předpoklad či domněnku) a v němž získal konečnou podobu, byť nedefinitivní. Tento proces začal u některých knih ještě před obdobím vyhnanství izraelského národa v Babyloně. Žádná z knih, které dnes máme k dispozici, však v té době nedosáhla fáze konečné úpravy. Rovněž žádná biblická kniha nebyla sestavena po začátku 2. století po Kristu.

Můžeme tvrdit, že **v nejstarších dobách převažoval proces ústního předávání informací nad formou písemnou**. Rozvoj alfabetského fénického písma jakožto základu moderních evropských písem se řadí přibližně do roku 1100 před Kristem.

Každý kmen si vzájemně ústně předával dějiny svých předků a v událostech, které jej provázely, spatřoval ochraňující Boží ruku. Všechny **kmeny uchovávaly v paměti vypravování o Abrahamovi, Mojžíšovi** atd. Jednalo se o potvrzení přátelství mezi Bohem a příslušným kmenem a mapování jeho historie.

Všeobecně přijímaná a velmi rozšířená teorie praví, že **Pentateuch je výsledek čtyř tradic sepsaných během 500 let.**

Od 10. století před Kristem v dobách vlády krále Davida a Šalomouna začali učení lidé z Jeruzaléma sepisovat vyprávění jižních kmenů (Juda a Benjamín). Tato tradice se jmenuje **jahvistická**, neboť Bůh je zde nazýván Jahve.

Zanedlouho poté severní kmeny učinily totéž. Boha nazývají Elohim, proto je tato tradice označována jako **elohistická**. Tyto dvě tradice vznikaly v letech 1000 až 700 před Kristem.

V 7. století před Kristem za vlády krále Jóšijáše vznikla třetí tradice nazývaná **deuteronomní**, která byla započata již dříve dílem proroků.

V 6. století před Kristem se v babylonském vyhnanství zrodila tradice čtvrtá, **kněžská**. **Pentateuch v té formě, v níž jej známe dnes, vznikl až po exilu mezi 5. a 4. stoletím před Kristem spojením různých sbírek tradic, a to díky Ezdrášovi a jeho škole pro zákoníky.**

Proroci, historické, básnické a mudroslovné spisy

Mezi 8. a 5. stoletím před Kristem **proroci** hlásali lidu, co jim Bůh sděloval, a sepisovali to buď sami, nebo prostřednictvím svých žáků. Jejich prorocká služba včetně jejich výroků a nabádání byla písemně zaznamenávána.

V období 8. až 1. století před Kristem psali o velkých Božích skutcích také **kněží, učenci a básníci**.

Hebrejšтина byla prvním jazykem biblických svazků, později se psalo v podobném dialektu – aramejštině. Od roku 300 před Kristem byly písemné záznamy vedeny v řečtině jakožto společném jazyce impéria.

Starý zákon byl tedy napsán hebrejsky a některé pasáže aramejsky. Ve 3. století před Kristem byl přeložen do řečtiny (v překladu Septuaginta) a sloužil židům mluvícím řecky. Ti od něj však později upustili, neboť tento překlad začali používat křesťané.

Nový zákon je svědectvím Ježíšových učedníků o Ježíšově osobě a o jeho činnosti. Sepsali jej podle toho, co věděli, čeho byli přímo či nepřímo svědky a čemu věřili.

Nový zákon se skládá ze **čtyř evangelií**, která zvěstují Ježíšovo poslání a jeho život, a ze **Skutků apoštolů** vyprávějících o prvopočátcích církve. Další částí jsou pak **Listy** adresované rodícím se křesťanským komunitám (13 Pavlových + list Židům, jenž se řadí k Pavlovým listům, 1 Jakubův, 2 Petrovy, 3 Janovy, 1 Judův) a **Apokalypsa**, která obsahuje prorocká zjevení.

Knihy Nového zákona byly napsány řecky v letech 50 až 100 po Kristu.

Tento jazyk nazývaný *koiné* byl běžně mluvenou řečtinou, která však nebyla totožná s klasickou řečtinou.

Knihy v Bibli nejsou chronologicky uspořádané, jejich řazení neodráží vývoj zjevení a dějin spásy a je spíše praktické či náhodné. Orientace podle chronologického pořádku nebo tematického vývoje by byla takřka nemožná, neboť jedna kniha může být výsledkem sestavení několika spisů vzniklých v různých epochách.

Pro **Starý zákon** existují dva druhy třídění: verze hebrejská, kterou přijali židé (Zákon, Proroci, Spisy), a verze řídící se řeckým překladem nazvaným *Septuaginta* (knihy historické, poučné, prorocké). V něm jsou deuterokanonické knihy zařazeny do jednotlivých knižních souborů, k nimž tematicky náleží.

V ekumenických překladech jsou deuterokanonické knihy naopak zařazeny mezi Starý a Nový zákon.

Uspořádání knih v **Novém zákoně** je tematické, nejprve evangelia, poté Skutky, Pavlovy listy, katolické listy a nakonec Zjevení. Tato chronologie je totožná u všech křesťanských Biblí.

Můžeme tedy tvrdit, že biblické knihy byly napsány během období dlouhého asi 1100 let (přibližně od roku 1000 před Kristem do roku 100 po Kristu).

Literární druhy biblických knih

Bible byla sepsána v různých dobách a na různých místech. Předpokládáme, že každý text nese známky individuality jeho pisatele i doby, v níž žil. Proto se zde setkáme s **velkou rozmanitostí literárních žánrů, tzv. literárních druhů**. Některé spisy se podobají kronikám, jiné poezii, další legendám a tradicím...

Bible je prakticky **sbírkou archivů celého národa**, proto zde nalezneme nejrozumnější doku-

Kerkako
EVANGELIZAČNÍ CENTRUM
PRO SLUŽBU NOVÉ EVANGELIZACE

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

menty: **epická vyprávění, legendy, sbírky zákonů, úřední kroniky, přísloví, poezii, modlitby, rozmluvy, poučná vyprávění, prorocká poselství, dopisy, výroky a mudroslovné úvahy, apokalyptická vyprávění aj.**

Literární druh tedy můžeme definovat jako formu, v níž je nám poselství předkládáno.

Každá biblická kniha mluví pravdu – byť svým jedinečným způsobem, který je dán specifickým literárním žánrem. Zákon nemůžeme vykládat stejně jako poezii. Abychom různé úryvky z Bible dokázali správně interpretovat, je nezbytné určit, ke kterému literárnímu druhu daný spis náleží.

Příklady:

- poema: Iz 5,1-17; Ž 8; Pís 4,1-16
- dobrodružné vyprávění: Ex 14; Joz 4
- historické vyprávění: 2S 2-12; 1Mak 1-2
- zákony: Ex 21-23; Lv 24-25
- prorocké poselství: Iz 58,1-9; Mi 6,1-8

Určování literárních žánrů je však druhořadá záležitost – při četbě Bible musíme **hledat především poselství, jež nám autoři chtěli zvěstovat**, a ne zkoumat jednotlivé literární kuriozity a zamýšlet se nad nimi.

V Bibli se také nacházejí historické příběhy a legendy, u nichž nemůžeme vždy přesně určit hranici mezi informováním o skutečných historických faktech a mírou, v níž mají čtenáře především poučit. To však neznamená, že tyto úryvky jsou nepravdivé. Kombinace těchto dvou způsobů umožňuje nalézt v nich nezměrné bohatství pravdy a moudrosti. I v dnešní literatuře přece rozlišujeme historické kroniky, učebnice historie, historické romány, staré eposy atd. Není však důležitá forma, jakou je informace sdělena, nýbrž její poselství.

Následující příklady vysvětlují blíže tuto kombinaci literatury faktu a textu pro poučení:

• Legenda

Jedná se o vypravování, v němž se spojuje historický aspekt (místa, jména, zvyky...) s prvky, které jsou poněkud nadsazené a zdůrazňují tak vlastnosti a činy určitého hrdiny či nějakou událost. Ve 14. kapitole knihy Soudců je popsána vsutka mimořádná Samsonova síla. Ta však není v tomto úryvku tím centrálním prvkem – autor ji zveličil, aby tak ukázal na Samsonův hluboký vztah s Bohem, jeho zasvěcení a vítězství vyvolaného lidu nad Pelištejci.

• Vybájený příběh

Tímto vymyšleným vypravováním autor předává morální ponaučení. V Bibli je Bůh vždy na prvním místě jakožto hlavní osoba, největší skutečnost a pravda světa – to je fakt, na který jsou čtenáři upozorňováni.

Např. kniha Jonáš představuje proroka – rebela, jenž nechce poslechnout Boha a jít kázat obyvatelům pohanského města Ninive. Tento muž je lhostejný ke spáse pohanů, Bůh je však ten, kdo je milosrdný a miluje všechny tvory.

Na závěr tedy můžeme shrnout: všechny biblické úryvky, příběhy, vybájená vyprávění, legendy, poezie atd. zvěstují totéž – Bůh miluje lidi, zachraňuje je a žije se svým lidem. Autoři posvátných knih vyjadřují víru Izraelitů – každý podle své osobnosti a své mluvy, která je typická pro danou epochu.

Literární významy biblických knih

Již jsme se zmínili, že literární druh je pouze formou, v níž je poselství předáváno. Budeme-li hovořit o **obsahu biblického úryvku, je jím jeho literární význam (smysl), tj. předávané poselství**. Literární druh tak vlastně jen napomáhá k tomu, aby poselství bylo lépe vyjádřeno.

„Protože však Bůh mluví v Písmu svatém prostřednictvím lidí lidským způsobem, musí vykladač Písma svatého, chce-li pochopit, co nám chtěl Bůh sdělit, pozorně zkoumat, co měli svatopisci skutečně v úmyslu vyjádřit a co chtěl jejich slovy zjevit Bůh.“ (DV 12)

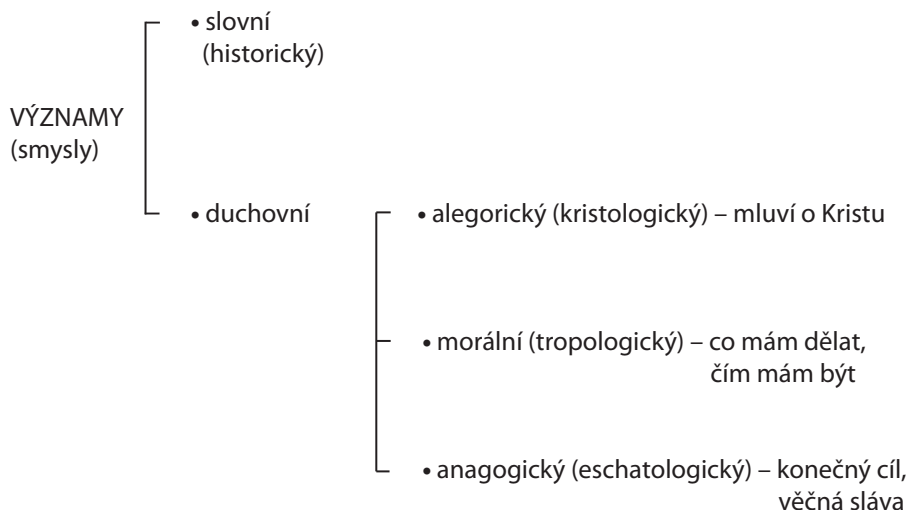
„Musí se říci, že původcem svatého Písma jest Bůh, v jehož moci jest nejenom slova uzpůsobovati významu, což také člověk může činiti, nýbrž i věci samé. A proto, ačkoliv v každé vědě slova mají význam, **tato věda (myšleno Písmo) má tu zvláštnost, že věci, slovy označené, také samy mají (ještě jiný) význam.**“ (*Theologická Summa* sv. Tomáše Akvinského I, q. 1, a. 10)

Bůh vložil do slov Staré smlouvy (první oikonomie/ekonomie) a prvních spisů kromě smyslu, jenž je jednoznačný a zřejmý na první pohled, také skrytý význam. V existenci tohoto hlubšího smyslu spočívá problém v pochopení významu biblických textů, zejména porozumění souvislosti mezi Starým a Novým zákonem skrze Krista a jeho dílo spásy.

První význam nazýváme historický čili slovní. Umožňuje, aby slova či písmena jednoznačně zprostředkovávala skutečnost. Tento smysl se vyjadřuje pomocí slov přímo a bezprostředně tak, jak to chtěl svatopisec. Slovní smysl je prvotní způsob, jakým text chápeme, a tvoří základ pro další skryté významy.

Druhý význam označujeme jako duchovní. Setkáváme se s ním, když po prostudování textu zjistíme, že tatáž slova mají i jiný smysl než slovní. **Duchovní smysl je v Bibli ten nejdůležitější – je to cíl, který má následovat po slovním významu, a cíl samotného Písma. Duchovní význam členíme do třech úrovní:**

- **alegorický neboli kristologický:** zvěstuje Krista a zobrazuje události a fakta Starého zákona, které došly naplnění ve skutečnostech Nového zákona;
- **morální neboli tropologický:** hovoří o skutečnostech, které byly naplněny v Kristu a jsou tedy předobrazem toho, co máme dělat my a čím máme být;
- **anagogický neboli eschatologický:** informuje o věcech týkajících se dovršení bytí, konečného cíle a věčné slávy.

„Starý zákon je obrazem Nového (alegorický smysl); a Nový zákon je obrazem budoucí slávy (anagogický smysl); tak v Novém zákoně věci, které se naplnily v Kristu, označují věci, které máme konat my (morální smysl).

Tak kupříkladu v Janovi 19,33 a dál je aplikováno na Krista na kříži to, co bylo doslova řečeno o velikonočním beránkovi, žádnou jeho kost nezlámete (Ex 12,46), taktéž v Matoušovi 12,40 a v Janovi 3,14 samotný Ježíš aplikuje na sebe v duchovním smyslu událost o Jonášovi (Jon 2,1) a hadovi, kterého Mojžíš vyvýšil na poušti (Nu 21,9); u svatého Pavla (Ga 4,22-24) jsou alegoricky vyloženy události Hagar a Sára, Izmaela a Izáka.

V každém z těchto případů samotný fakt je obrazem toho, co se mělo stát s Kristem a církví.“ (sv. Tomáš Akvinský, S.Th. I, q. 1, a. 10)

Kerkako
EVANGELIZAČNÍ CENTRUM
PRO SLUŽBU NOVÉ EVANGELIZACE

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail: bks@koinonia.cz
Web site: www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

„Tyto smysly se nepřipisují Písmu svatému tak, že by musela být každá jednotlivá část vykládána podle všech čtyř smyslů, ale buď podle všech čtyř nebo podle tří, nebo podle dvou, anebo také jen podle jednoho.“ (Quodl. 7, a. 15 ad 5)

Příklad: Gn 22,1-19

Slovní význam:

- biblické vyprávění o obětování Izáka

Duchovní význam:

- alegorický (kristologický) – Izák je předobraz obětovaného Ježíše J 3,16; Ř 8,32; Žd 11,17.19
- morální (tropologický) – vnitřní svoboda člověka a bezpodmínečná poslušnost Bohu Jk 2,21-22
- anagogický (eschatologický) – požehnání přijaté skrze sílu víry Fp 3,20; Žd 11,10

Místa, kde se odehrávaly biblické události

Geografie je velmi důležitá pro historii národů, toto platí i pro Izrael. **Izraelská země se nachází na rozmezí mezi dvěma oblastmi, v nichž se zrodily velké civilizace starých dob – Egypt a Mezopotámie.**

Izrael neustále ohrožovali jeho mocní sousedé ze severu i z jihu a zahnali jej mezi moře na západě a poušť na východě.

To největší nebezpečí však nepředstavovali nepřatelé, proti nim vedené války a z toho vyplývající politická nestabilita, ale nevěrnost smlouvě uzavřené s Bohem. Izrael udržoval kontakty s pohanskými kenaanskými národy, a tedy byl nucen čelit modlářství a překonávat pokušení vůči němu. Izraelský lid, poražený a podrobovaný Asyřany, Babyloňany, Peršany, Řeky a Římany, bojoval ve své zemi i ve vyhnanství za to, aby si uchoval svou víru mezi těmi, kdo nad ním vítězili.

Místem, kde se odehrávala většina biblických událostí, je **země zaslíbená**, známá pod názvem Kenaan, Izrael nebo Palestina (tyto názvy jsou odvozeny ze jmen obyvatel – Kenaanci, Izraelité a Pelištejci).

Tato **země je poměrně malá**, její maximální rozloha činila přibližně 25 000 km². Od severu k jihu je dlouhá 250 km, šíře se pohybuje od 50 do 150 km. Středozemní **pobřeží na západě je úrodná a dobře zavlažovaná nížina**, která patřila dlouhou dobu Pelištejcům, než si je Izraelité podrobili.

Na východě se nachází údolí řeky Jordánu, která teče od severu k jihu přes Genezaretské jezero, nazývané též Tiberiadské jezero či Galilejské moře. Jeho tok končí na jihu v Mrtvém moři, nacházejícím se v proláklíně 400 metrů pod hladinou moře. Toto moře je tak slané, že neumožňuje žádnou formu života – ani živočišnou, ani rostlinnou. Z tohoto důvodu je právě takto nazváno.

Mezi pobřežní nížinou a údolím Jordánu se nachází horské pásmo s mírnými pahorky na severu, kde je půda úrodnější, a se skalnatými horami na jihu, obklopenými vyprahlou pouštní půdou.

Hlavní produkty: obiloviny a ovoce v nížinách, vinná réva a olivy podél horských úbočí, chov zvířat, zejména ovcí a koz na horách.

Nejobvyklejší tažné zvíře je osel. Kůň našel své uplatnění až později – vlastnili jej pouze ti nejbohatší nebo se používal k válečným účelům. Velbloud je užitečný především v jižní pouštní oblasti kvůli své odolnosti vůči dehydrataci.

V této zemi je po většinu roku horko, proto je zde nejdůležitější složkou voda. Tam, kde se voda nachází, je vegetace bujnější, všude jinde se rozkládá pustina. V době dešťů se tvoří prudké proudy potoků, které však zmizí během velmi krátké doby. Proto se v této zemi hloubí četné studny a budují vodní nádrže.

Autoři Bible a inspirace

Bible je slovo Boží a skrze její stránky k nám promlouvá Bůh. Mluví tak, abychom mu správně rozuměli a oslovuje nás skrze naše svědomí, církev, bližní různé události, charismata, historii, poznání atd.

V minulých dobách existovali lidé objevující hlas Boží ve svých srdcích nebo v historii svého národa a zamýšlející se nad podstatou Boha samotného, nad jeho způsobem jednání a jeho nekonečnou touhou spasit lidstvo, kterou opakovaně zjevoval. Tito lidé zapsali své poznatky, každý podle svého stylu. Někteří autoři nenapsali nic přímo. Jiní sesbírali literární materiál, předali jej a sepsali později, někdy i na vícekrát, až nakonec byly vytvořeny knihy v té formě, v jaké je známe my. **Bůh použil při psaní Bible všechny výrazové prostředky k tomu, aby promlouval ke všem lidem v řeči, které by mohli rozumět.** K tomuto účelu použil i četné mýty a fantazie.

Základní charakteristikou Písma svatého je skutečnost, že se jedná o **soubor knih inspirovaných Bohem. Jejich skutečný autor je Bůh. To, co je napsáno v Bibli, je slovo Boží a současně slovo lidské. Můžeme tedy shrnout, že Bible má dva autory: Boha a člověka, kterému se Bůh zjevuje. Pozemští autoři byli při sepisování těchto textů vedeni Duchem svatým.** To ovšem neznamená, že biblické knihy byly Bohem nadiktovány – **každému lidskému autorovi byla ponechána svoboda, aby psal podle svého poznání a stylu typického pro epochu, v níž žil.** Proto občas narážíme na určité historické či vědecké nepřesnosti, které zapříčinila autora nedostatečná znalost všech poměrů v dané době. Nemá však smysl pozastavovat se nad těmito druhotnými nepřesnostmi – my musíme objevit **poselství, které nám Bůh chce sdělit.** Toto poselství musíme mít na paměti, kdykoliv Bibli čteme. Musíme jej prohlašovat a vztahovat na sebe, na svůj život. Každý jednotlivý úryvek je slovo plné lásky, které nám Bůh věnoval, abychom skrze něj mohli žít v plnosti.

Boží inspirace (vnuknutí) **se přizpůsobovala mentalitě a výrazovým prostředkům typickým pro určitou dobu, aby se tak poselství spásy naplňovalo v každé době používáním tehdy aktuálních vyjádření. V podstatě se jedná o tradici, kterou udržoval a předával celý národ – ta se v průběhu let obohacovala a zprostředkovávala náboženskou zkušenost a prožitek víry. Tyto soubory zvyklostí byly sepsány později – někdy i proto, že to vyžadovaly nejruznější okolnosti.**

Biblické knihy jsou plod charismatu či zvláštní milosti, kterou přesněji nazýváme inspirace. Její existence by neměla smysl, kdyby nebyla součástí dějin spásy a komunity, která ji prožila.

Co se týká obsahu, musíme **rozlišovat pojmy inspirace a zjevení. Zjevení** je v užším slova smyslu Boží sdílení skutečností, které autor v určitých podmínkách a době nemůže lidsky poznat. **Inspirace** je zvláštní Boží působení ve smyslu „prorocství“, které napomáhá autorovi, aby napsal to, co chce Bůh, třebaže sám nemusí napsanému textu rozumět.

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

Všechny biblické texty byly napsány z inspirace, a jsou tedy slovo Boží. Ne všechno je ale zjeveno v užším slova smyslu. Diskuse o inspiraci Písma svatého má význam pouze v rámci komunity, kde vznikalo a v němž komunita rozpoznává základy své samotné existence.

Inspirace působí vždy prostřednictvím jednotlivých osob a jejich specifických schopností, zjevuje se v různých formách a používá zvláštní charismata, která náleží určitému lidu podle jeho potřeb a prospěšnosti pro něj. Svatopisci byli vždy součástí lidu, který si Bůh vyvolil. Bůh je inspiroval právě na základě historie jejich lidu, nebyli to jedinci odtržení od společnosti, nýbrž tvořili jeho nedílnou součást.

Proto můžeme říct, že dílo biblických autorů mnohdy nezjevil bezprostředně Bůh – čerpali i z dědictví tradice, kterou tudíž označujeme za prvek základní a velmi důležitý. Autoři se s mnohými fakty seznamovali díky osobní zkušenosti (evangelisté, kteří byli svědky určitých událostí), někdy do svých děl zařazovali písemné dokumenty (např. Druhá Makabejská).

Písmo poukazuje především na zkušenost víry, která se rozvíjela v průběhu moha staletí. Je to výsledek velmi blízkého vztahu mezi Bohem a člověkem, a proto obsahuje množství božských i lidských prvků typických pro dialog spásy, které jsou často pevně spojené, takže je obtížné rozlišit je od sebe. Lidský i božský aspekt Písma se však navzájem nevyklučuje, ale naopak spolu souzní.

Důležitost Bible

Celá Bible obrací naši pozornost na Ježíše, jediného prostředníka Nové smlouvy mezi Bohem a lidmi. Biblické knihy vypravují o historii vztahu a smlouvy mezi Bohem a člověkem. Smlouva je slovo, které Písmo užívá pro vyjádření skutečnosti, že člověk je povolán k přátelství s Bohem.

Hovoříme o dvou smlouvách:

- Stará smlouva, jejímž prostředníkem byl Mojžíš.
- Nová smlouva, jejímž prostředníkem je Ježíš Kristus.

Ježíš je poutem, které nás sjednocuje s Otcem, Ježíš je vyvrcholením Písma svatého. Všechno, co mu předchází, je pouze přípravou na jeho příchod.

Důvod, proč byla Bible napsána, můžeme nalézt v tomto verši Janova evangelia: „Tato znamení však jsou zapsána, abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu.“ (J 20,31).

Jak Bibli používat

Pro usnadnění studia Bible a pohodlnější vyhledávání v ní byly ve 13. století jednotlivé knihy rozčleněny na kapitoly a v 16. století každá kapitola rozdělena na krátké věty, které se nazývají „verše“. Každá kniha je označena zkratkou a každý verš číslicí umístěnou nahoře na jeho začátku.

Příklad citací:

- 1S 15,22 = První kniha Samuelova, kapitola 15, verš 22
- Sír 17,1-12 = Sírachovec, kapitola 17, od 1. do 12. verše
- Ex 23,10-24,11 = kniha Exodus, 23. kapitola, od 10. verše až po 11. verš kapitoly 24
- Iz 40-55 = celý text kapitoly 40 a dál až po kapitolu 55 včetně
- Mt 5,21.38.43 = z 5. kapitoly Matoušova evangelia pouze verš 21, 38 a 43
- Žd 11,8.11-12.17-19 = list Židům, 11. kapitola, verš 8, dále od verše 11 po verš 12 a od verše 17 po verš 19
- L 1,26-33;2,1-7 = první kapitola Lukášova evangelia od verše 26 až po verš 33, druhá kapitola, verš 1 až 7

ÚKOLY

Cvičení 2 – 5 zpracujte písemně a zašlete k opravě!

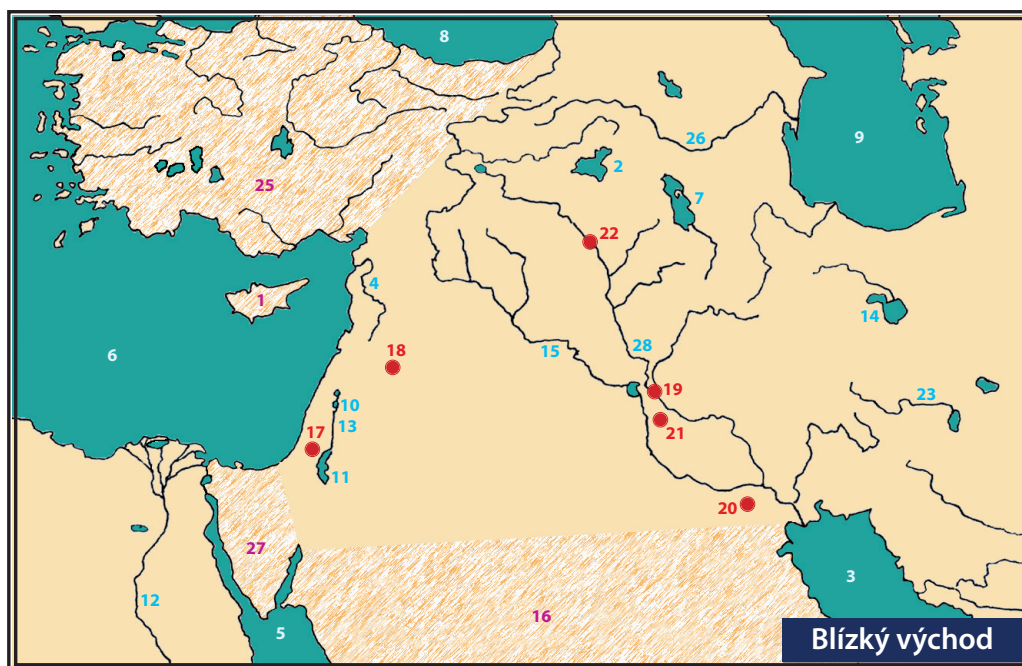
1. Otevřete Bibli, abyste získali všeobecný přehled o jejím rozdělení na Starý a Nový zákon a na jednotlivé knihy. Porovnejte jejich rozsah. Naučte se nazpaměť názvy jednotlivých knih, jejich uspořádání nebo alespoň jejich správné zařazení do Starého a zvláště Nového zákona.

2. Procvičte se ve vyhledávání citací a určete jejich **literární druh a význam**:

• 1 Kr 17,13-16	• Sír 6,13-16	• Da 10,11-14
• Dt 18,15.18	• Jl 3,1-5	• Nu 35,16-21
• Iz 44,21	• Mt 13,47-50	• Mk 12,28-33
• Fp 1,3-8	• Pís 2,11-13	• 1 Tm 4,12-16
• Ž 89,1-5	• Joz 10,8-15	• 1 Mak 6,1-6

3. Přiřadte k níže uvedeným místům (lokalitám) čísla zaznamenaná na slepé mapě (lze konzultovat např. mapy v Bibli):

- moře: Rudé, Mrtvé, Středozemní, Černé, Kaspické, Galilejské
- řeky: Nil, Jordán, Tigris, Eufrat
- Perský záliv a Genezaretské jezero
- ostrovy a poloostrovy: Sínajský, Arabský, Malá Asie, Kypr, Kréta
- města: Jeruzalém, Damašek, Ur, Babylon, Ninive

4. Vyhledejte a **vypište** nejméně tři biblické úryvky, v nichž Bible hovoří sama o sobě. (např. Žalm 119,105: „Světlem pro mé nohy je tvé slovo, osvětluje moji stezku.“)

5. Přečtěte si věroučnou konstituci „Dei verbum“ (dokument II. vatikánského koncilu o Božím zjevení) a vypracujte **krátké shrnutí** toho, co vás nejvíce zaujalo z obsahu základních bodů této konstituce.

6. Podněty k osobnímu zamyšlení:

- Co pro mě Bible znamená a jaké místo zaujímá v mém životě?
- Nakolik důležité je pro mě Písmo?
- Jaký vztah mám k Písmu?
- Co vím o Bibli jako takové a co znám z Bible?
- Co nového jsem se naučil/-a v této lekci?